СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК. UKRAINIAN DAILY.

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 76. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 2. квітня, 1928. VOL. XXXVI. No. 76. Jersey City, N. J., Monday, April 2, 1928. THREE CENTS.

ВЛАСТИТЕЛІ КОПАЛЕНЬ ЗАКРИВАЮТЬ КОШТИ ДОБУВАННЯ ВУГЛЯ

ЮНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ПРЕДЛОЖЕННЯ ФАКТІВ.

ВАШИНГТОН, 30. марта. — На вчорашньому засіданню комітету сенату для міжстейтової торговлі, що розслідже вуглевий промисел, представники властителів копалень мягкого вугля в стейті Вест Верджінії не захотіли давати комітетови вияснень щодо кошту добування вугля.

Се викликало довгу суперечку між сенаторами з комітету та представниками вуглевих баронів. Коли один сенатор загрозив свідкови арештованнем за непослух сенатови, свідок розгорячився до того, що став вимахувати кулаками та викрикувати, що сенат не має права домагатися зізнань щодо справ, які належать до тайн приватного бизнесу.

Представники юнії домагалися предложення фактів, які моглиби дати сенатови основу до вироблення поняття про кошти добування вугля. Адвокати вуглевих баронів предложили сенатовому комітетови правну опінію, що сенат не має права сього домагатися.

Сенатовий комітет ще не вирішив, що він далі зробить.

НАГЛА СМЕРТЬ ПОВАЖНОГО ПРЕЗИДІЯЛЬНОГО КАНДИДАТА.

СЕНАТОР ВИЛИС УМИРАЄ НАГЛОЮ СМЕРТЮ ПЕРЕД ВІЧЕМ.

ДЕЛАВЕР, Огайо, 30. марта. — Сенатор Вилис, один з найповажніших кандидатів на номінацію републиканської партії на уряд президента Злучених Держав підчас сьогорічних президіяльних виборів, помер тут нині наглою смертю саме в хвилі, коли збирався виступити на вічу своїх одноміщан з політичною промовою.

Сенатор мав виступити на великім вічу з промовою про свою кандидатуру. Було се в великій салі Огайського Весліянського Університету. Музика вже грала на його привитанне, знакомі витались з ним, коли сенатор нагло почувся слабим. Його випроваджено на коритар, щоби він пройшовся, але се не помогло. Його занесено до каплиці університету, де він помер, заким наспіла лікарська поміч. Його секретар заявив зборам, що сенатор захорів нагло.

Його смерть буде мати великий вплив на президіяльну кампанію. Делаверська делегація на краєву конвенцію партії зовсім змішана. Се може легко помогти кандидатурі Гувера.

АМЕРИКАНЦІ ВСТАНОВИЛИ РЕКОРД ДОВГОТРЕВАЛОСТИ ЛЕТУ.

ЛЕТУНИ ЛЕТІЛИ 53 И ПІВ ГОДИНИ БЕЗ ПЕРЕРВИ.

ДЖЕКСОНВИЛ, Флорида, 30. марта. — Американський летун Джордж Голдемен, відомий зі свого лету понад Атлянтійський океан, та дітройтський фабрикант літаків Еді Стинсон покінчили нині на літаку Стинсон-Дітройтер свій безперервний лет, який мав на ціли побити німецький рекорд довготревалости лету. Летуни осіли на землі, побувши у воздусі без перерви 53 години 36 мінут і 30 секунд та побивши німецький рекорд на 74 мінути.

Летуни виглядали зовсім здорові й не змучені. При висіданню витали їх величезні товпи народа.

ЗАХОПИЛИ КОРАБЕЛЬ З ГОРІВКОЮ ВАРТОСТИ $400,000.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — Митові урядники заарештували три-щоглевий корабель Личфілд, що прибив до берега в Йонкерсі, під Ню Йорком, з ландунком горівки й других напитків вартости 400,000 долярів.

Горівка була схована під латами. Урядники знали про приїзд корабля вже давнійше та приготовили для нього хитру пастку, в яку Личфілд улетів без найменчих підозрінь.

АРЕШТОВАННЄ ЗА ВБИЙСТВО МАЙНЕРІВ.

ПОРТ ЧЕСТЕР, 30. марта. — Поліція арештувала тут нині 23-літного Ралфа Малісарі, котрий має бути вмішаний у вбийство майнерських провідників у Питстоні, Па.

Арештований подав себе за дамського кравця, признався, що він був у Питстоні дня 28. лютого, коли пострілено Алекса Компбела й Петра Рейлі, але перечить, немовби він мав мати щонебудь з тим убийством. Поліція каже, що він мав уже давнійше клопоти з подібними аферами.

ХЛОПЧИНА МАВ УБИТИ РОДИЧІВ І СЕБЕ.

НЮАРК, Ню Джерзі, 30. марта. — У середу рано завізвано пожарну сторожу до горіючого дому визначного місцевого бизнесмена Ворена. Погасивши огонь, пожарники відкрили тіла Ворена і його жени. Слідство показало, що вони згинули від вистрілів. На другому ліжку найдено тіло 13-літного сина, теж убитого з револьвера. Коло нього лежав револьвер.

Прослідивши докладно родинне життя Воренів, поліція прийшла до переконання, що Ворени згинули з рук власного сина, котрий опісля вбив самого себе. Основою до сього небувалого вчинку мала бути розпука дитини наслідком вічної самотности, в якій його родичі лишали кождого вечера, виходячи на ріжні товариські забави, балі, банкети, тощо. Сусіди нераз чували вечером з хати Ворена голосний плач хлопця.

„ЛІКАР-ЧУДОТВОРЕЦЬ".

Недавно писали ми, як то в бобрецькім повіті якийсь ошуканець представив себе лікарем і вимантив від людий гроші. Мабуть цей самий „чудотворець" появився оноді в Городку. Тут зайшов до хати Катерини Канафальської і сказав, що вертає з Росії і по дорозі лікує даром людей. Канафальська завела його до сусідки Катерини Хрустілевої, бо вона віддавна вже хорувала. „Чудотворець" оглянув Хрустілеву і сказав, що вилічить її за добу, але треба йому грошей, щоб ними вигнати хоробу. Хрустілева дала йому 400 зл. Він положив гроші на лаві, а сам з молитвенником вийшов до сіней. За хвилю вернув і зачав над Хрустілевою робити якісь чари, опісля з рукава витягнув яйце і сказав, що в нім сидить хороба, яку він прожене. Опісля до хустки ніби вложив гроші, завязав ґудз, вложив хорій під кафтаник і казав так тримати до вечера. Тепер вийшов і вже не вернув. Коли Хрустілева не могла його дочекатись, виняла хустку, розвязала ґудз і з переляком побачила, що там замісць грошей є якісь папірчики. Показалося, що „чудотворець" зручно сховав гроші і втік.

СНІГОВІЇ В РОСІЇ.

Великі снігові завірюхи шаліли минулого місяця в Росії. Здовж залізничої лінії Москва-Ташкент впав сніг на 10 метрів грубости. Місто Актюбінск було зовсім засипане снігом. В віддаленню 190 км. від Оренбурґа від кількох днів стоїть під снігом залізничий поїзд разом з подорожними. Ратунок подорожних неможливий, бо шаліє страшна буря при 30 степенях морозу. Дня 9. лютого розіслано депеші з Москви, що мало є надії, щоб виратувати подорожних, бо до них не можна дістатись.

РЕКОРДИ.

„Ізвестія" пишуть: „Махно прислав недавно із Парижа своїм знайомим у Гуляй-Поле листа, з проханням подати йому прізвища та адреси секретаря „райпарткому" і інших відповідальних працьовників. Махно хоче зробити їм „сюрприз": він пише свої спомини і хоче вислати їх своїм знайомим, коли будуть видруковані". Слово „пише" не треба брати дословно; він робить імовірно так само як зробила муринська танечниця Бейкер: балакає, а талановитий письменник „робить" із них книжку. — Місто Казань рішило з нагоди ювилею Ґоркого перезвати його іменем одну вулицю, ні, не вулицю, а „котячий переулок". — У Франції нагородили медалею „почесної леґії" робітника Мішу, що працює на одній фабриці без перерви 63 роки. — В околиці Грубешова (Любельщина) юрба селян розігнала гасильників підчас вправ тому, що „гасильники це чортівська видумка". — У китайскім місті Леіянг комуністична влада зачинила 3,000 будійських черців у манастир і спалила їх.

ПОВОЄННЕ ЗДИЧІННЄ.

Повоєнне зіпсуттє страшне спустошення робить не лиш по містах, але й по селах. От що сталось в селі Брониця, пов. Дрогобич. Жонатий господар Микола Колодій цілком здурнів від часу, як закрутила йому голову дівка Євка Кузів. Став побивати свою законну жінку. Аж врешті вона зникла без сліду — гадали в селі, що десь утікла. Але в тиждень опісля господар Гринько Комар переходив попри студню, яка є за селом, і побачив, що коло студні насмітив хтось січкою і соломою. З цікавости заглянув до студні і побачив труп жінки. Приїхала судова комісія і орекла, що жінка Колодія втопилась. Але в селі ніхто не хотів вірити, щоб вона поповнила самовбийство і люди стали оповідати, що то Колодій убив свою жінку. Поліція по нитці дійшла до клубка. Виявилося, що Колодій таки убив жінку, а помагали йому Юрко Ебергард і Василь Цицак. Обом їм обіцяв за це Колодій по 100 зл. і по кавалку поля. А саме Василь Цицак викликав жінку вечером на двір, де чекав Колодій з Ебергардом. Всі три разом затягли жінку до стодоли і тут Колодій ударив її сильно в голову, а коли вона впала, задушив її й укрив під соломою. По пятьох днях вивезли трупа за село і кинули до студні. Поліція арештувала Колодія і Ебергарда, а коли Цицак довідався, що зближається поліція, щоб його арештувати, впав трупом — і став на суд Божий.

СМЕРТЬ 117-ЛІТНОЇ НІМКИ.

В селі Ембзен коло Гамбурґа померла Німка, Іванна Пріґґе в 117 р. життя. Була вона донькою шевця в Гамбурзі, а маючи 17 літ вийшла заміж за селянина в Ембзен і там жила до смерти. Хотяй така стара була, але добре все памятала. Нарікала тільки, що за довго жие на світі і їй прикриться. Її ровесниці вже давно повимирали і вона не має навіть з ким поговорити, а з „смаркулями" не має вона що говорити.

ЯК ЛІКУВАТИ НЕЖИТ?

Нині що другий чоловік хорує на нежит (катар) і тому на часі є рада, як лікуватися. Найліпше усуває нежит суха лазня. Робится це так: Хорий пє горячого цвіту липового з медом і цитриною, а опісля треба його завинути в сухе простирало (верету), кілька вовняних коців і накрити добре периною. Так завинений і накритий мусить лежати годину і потитися сильно. Опісля мусить скоро перебратися, витерти йому тіло на сухо і може спати, кілько хоче. Тоді катар напевно зникне. Якби хорому було зле в такім опакованню, то треба йому давати що 10 мінут зимні оклади на чоло. Колиб поти не виступили, то треба ще раз дати липового цвіту і одну таблєтку аспірини або пірамідону, який дістанеться в кождій аптиці.

КОНФІСКУЮТЬ ПАНСЬКІ ДОБРА.

ВІДЕНЬ, 30. марта. — Берненський суд сконфіскував в Чехословакії панські земельні маєтности, вартости $25.-000.000 і призначив їх згідно з земельним законом до парцеляції між населеннє. Маєтности належали до болгарського короля Бориса, його брата Кирила, бувшого короля Фердинанда і їх кревняка князя з родини Саксен-Кобурґ-Ґота.

ВСЕ ЦЕ ВЖЕ БУЛО.

Директор австрійського природничого музею др. Баєр оголошує цікаві висновки з нагоди свіжих розкопок у Віллендорф над Дунаєм. Він твердить, що найдені там людські сліди дозволяють вірити в життя мешканців на цих теріторіях багато раніше ніж у Німеччині та Франції: приблизно 45,000 до 50,000 літ тому. Далі: найдені там статуї Венер є доказом, що вже в тих часах істнувала боротьба між двома ріжними типами жіночої краси — „повною" красою та „стрункою лінією". Крім цього найдені статуї стверджують, що вже в ледяній добі жіноцтво вживало червоної пудри, а згодом і „чорнила" на брови.

ҐІБРАЛЬТАРСЬКИЙ ТУНЕЛЬ.

В Еспанії виринула думка, щоби вибудувати тунель під Ґібральтаром і таким робом створити постійну комунікацію між Парижем, Мадридом і Мароко. Тунель мав би 50 км. довжини і 420 м. глибини, а праця над ним тривала би 5 літ. Для Французів має такий проект велике значіння з огляду на контакт із африканськими кольоніями. У звязку із цим проектом французька преса подає сензаційну новину, що між Африкою і Еспанією віддавна істнує якийсь підморський коридор, яким малпи із Африки дістаються до Еспанії і вертають назад. Людям досі не вдалось підстежити цієї хитрої дороги.

СЕРЦЕ НАПОЛЕОНА.

„Бог війни" Наполеон, вмираючи на середземному відлюддї острова св. Олени, доручив свойому прибічному лікареві Антомаркі, щоби він по смерти цісаря вийняв його серце й передав цісаревій Марії-Люізі. Антомаркі виконав волю свого цісаря як слід, але коли хотів вивезти серце великого чоловіка з острова його заслання, проти цього виступив ґубернатор острова, славний гнобитель „скованого вірла", Льов. Він казав собі видати серце цісаря. Антомаркі скористав із смерти якогось жовніра й викроївши в нього серце, передав ґубернаторові. Серце цісаря зберіг в звичайному глиняному глечику і з ним ступив на поклад корабля, що плив до краю. Нещастя одначе хотіло, що в наслідок нагальної морської бурі глечик розбився, а серце цісаря... загубилось. Щойно по довгому шуканню найдено в щілинах корабельної доливки кілька шматків великого серця. Решту зїли корабельні щурі.

МУСОЛІНІ РОЗВЯЗУЄ КАТОЛИЦЬКІ МОЛОДЕЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ

В ТОЙ СПОСІБ РЕАГУЄ НА ПОСЛІДНИЙ ВИСТУП ПАПИ, ЗВЕРНЕНИЙ ПРОТИ ФАШИСТСЬКОГО МОНОПОЛЮ У ВИХОВАННЮ МОЛОДЕЖИ. ПІРВА МІЖ ВАТИКАНОМ А ФАШИСТАМИ НЕМИНУЧА.

РИМ, 30. марта. — Кабінет міністрів затвердив сегодня проект Муссолінія, яким розвязано всі молодечі організації, що займаються фізичним, моральним чи духовим вихованнем молоді. Таке виховання має належати по мисли зарядження уряду виключно до молодечих фашистських організацій, званих Баліля, що стоять у заряді і під контролею фашистів. В той спосіб розвязав Муссоліні самостійні католицькі скавтові організації, що мали досі в своїх рядах понад 20,000 молоді.

Це зарядження викликало в Італії надзвичайно велику сензацію, бо воно являється відповідю Муссолінія на атаки папи, звернені проти фашистського уряду, який намагається мати монополь в справі виховання молоді.

Що відповість Ватикан, ще не знати. Але це певно, що виступ Муссолінія причиниться до великого заострення відносин між Ватиканом а фашистським урядом. Прийде до боротьби, якої наслідки годі предбачити, бо як Муссоліні так і папа є люде дуже рішучі і не звикли від свого відступати. До того заострює відносини ще й італійська преса, яка стоїть по стороні фашистів, бо вона атакує Ватикан за виступи кардинала Дібоа в Парижі за те, що він викляв на днях французьких монархістів.

ПОЛЬСЬКИЙ БУДЖЕТ УХВАЛЕНИЙ.

АЛЕ ТІЛЬКИ НА ТРИ МІСЯЦІ. ГОЛОСУВАВ ТІЛЬКИ БЛЬОК ПІЛСУДСКОГО.

ВАРШАВА, 30. марта. — Польський сойм ухвалив сегодня в потрійнім читанню тримісячний буджет. Дехто уважає це побідою Пілсудского, бо буджет, хоч і тимчасовий, але перейшов цілком гладко. Та властивих дебат надіються допера при властивім буджеті. Тепер не забирав ніхто голосу, а опозиція і соціялісти не голосували. Буджет ухвалено 110 голосами, себто голосами самих сторонників Пілсудского.

АРЕШТУВАЛИ СТОЛІТНЬОГО ПОВСТАНЦЯ.

ЗА ОБИДУ ПРЕМІЄРА. СТАЛОСЯ ТО В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 30. марта. — Арештовано і засуджено на семидневний арешт Блоньского, польського столітнього повстанця з польського повстання з 1863 року. Блоньскі образив перед трома роками польського премієра Владислава Ґрабского, називаючи польський уряд лайдацьким. Через довгий час удавалося йому скриватися перед владою, аж тепер приїхав до Варшави, щоби святкувати 100-ну річницю своїх уродин. Тут його приарештовано. Повстанець показував своїх 26 ран з повстання, з яких залишилися близни, але це не зворушило судді.

НОВИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ РЕКОРД.

ЛЕТІВ 350 МИЛЬ НА ГОДИНУ. — ПЕРЕСІЧНИЙ ЛЕТ ВИНОСИВ 318.57 МИЛЬ НА ГОДИНУ.

ВЕНЕЦІЯ, Італія, 30. марта. — Представники Міжнародної Летничої Федерації приглядалися майорови де Бернарді, котрий на своїм гидропляні побивав свій власний летунський рекорд. Його попередний рекорд виносив 478 кільометрів на годину, а найновійший виносить 513 кільометрів, або 318.57 миль.

РОЗВЯЗУЮТЬ НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

БЕРЛІН, 30. марта. — Німецький парлямент ухвалив сегодня 200 голосами проти 170 державний буджет, що виносить 10 біліонів марок. Є це послідна праця третого републиканського парляменту. Завтра зявиться канцлер Маркс з історичним червоним портфелем, що означає, що в тім портфелю буде декрет, який розвязує парлямент.

Комуністичні посли в своїй більшости не чекають на ту хвилю, а ще сегодня користають зі своєї посольської незайманости і виїзджають навіть з Німеччини, щоби ратувати себе в той спосіб перед арештами. За їх протидержавні виступи щойно тепер буде могла поліція їх арештувати, що й наступить.

ВИРОК В СПРАВІ БАРМАТА.

ПАРИЖ, 30. марта. — Остаточно закінчився процес в справі братів Бармат, які натягали уряд на міліонові позички для своїх спекуляційних цілей. Браття Бармат одержували від міністерства почт великі суми підчас інфляції на закупно золота поза границями Німеччини. Арештовано міністра почти Гефля і він помер в тюрмі. Розправа і доходження втягали в ту справу цілий ряд високо поставлених урядових осіб.

Юлія Барната засудив тепер суд на 11 місяців тюрми, а його брата Генриха на 6 місяців. Кара, як бачимо, не така тяжка. Судді подали як причину легкого виміру кари те, що держава не потерпіла через них втрати, а тільки через інфляцію, супроти якої Барнати були безсильні. Разом з ними засуджено на менші кари ще трох обжалованих. Через ті спекуляції понесла держава втрати около 30,000,000 марок.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

"SVOBODA" ([illegible])
FOUNDED 1893
[illegible] newspaper published daily except Sundays and holidays at [illegible] Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДРУГИЙ ВИПУСК ДІТОЧОГО МАҐАЗИНУ.

Сими днями вийшло і вже розсилається по відділах друге число Українського Діточого Маґазину, котрий Український Народний Союз видає для членів Діточого Департаменту.

Ся поява заставляє наперед канцелярію ґазети сповістити членів та місцевих урядників, що з причини перепровадження канцелярії ґазети в тимчасову домівку заряд ґазети розішле Маґазин ще раз на адресу секретарів відділів та просить їх роздати й се число Маґазину в такий самий спосіб, як се було зроблено з першим числом. Адміністрація Маґазину сподіється, що заким буде видане трете число Маґазина, справи налагодяться на стільки, що трете число буде можна вже розіслати просто на адреси молодих Союзовців.

[illegible] молоді члени Союза будуть могти побачити, редакція Маґазина завела в ньому деякі зміни. Наперед, признано більше місця українській частині. Подано в другому числі лист одної дописувательки та одну українську казочку (в перерібці Івана Франка). Добре булоби, якби молоді читачі сказали тепер, що вони про се думають: чи варта так робити далі? чи варта давати по українськи більше, чи може знова вернути назад тільки до анґлійського тексту?

Далі читачі можуть побачити, що в сьому Маґазині вже слідно участь дописувателів. Найдуться тут поезії не лишень пані Хомяк, яка вже добре відома читачам Свободи та першого випуску Маґазина, але й гарна поезійка молоденької поетки панни Логин. Панна Марія Галелюк подала гарний опис українського виступу в Ню Бронсвику. Се все є рішучий поступ у порівнанню з першим числом, але в третому числі можнаби сподіватися ще більшої участи молодих дописувателів. До появи сього випуску не було приміром ні одного молодого рисівника або фотоґрафа, який прислав би гарний твір рисівничий або фотоґрафічний. Ніхто ще не прислав теж оповідання, хоч певно між нашими дітьми є такі, що вміють їх писати.

Перехресна ломиголовка з 1. числа найшла всего трох розгадчиків. Здається, що ломиголовка та була за трудна. Другий випуск має другу ломиголовку, зложену п. Володимиром Цісиком з Ричмонд Гил, Ню Йорк, яка відай буде лекша як перша. Колиб і вона була за трудна, добре булоби, якби читачі написали редакції, які трудности вони мали з нею.

Редакція наконець завела ще одну новину, подаючи українську пісню „Засвистали козаченьки в похід з полуночи" в укладі українського композитора Михайла Гайворонського з анґлійським текстом Володимира Семенини. Редакція булаби рада дістати від молодих читачів опінію також про сю інновацію: чи вартаби робити те саме й з другими українськими популярними піснями?

„ВИСОКА ПОЛІТИКА" У ВАРШАВСЬКОМУ ВИДАННЮ

Нюйорський „Нови Свят" одушевляється політикою д-ра Цеґельського: Україна може жити, але тільки йдучи з Польщею.

Щоденна польська ґазета „Nowy Świat", що виходить в Ню Йорку вже через 31 літ, помістила в ч. 87 з дня 28 марта передовицю під заголовком: „Ukraińcy mogą żyć i rozwijać się narodowo idąc tylko z Polską". Під тою передовицею підписано букви „W. B.", що є початковими буквами імени В. Блажкевича, начального редактора ґазети „Нови Свят". Та стаття звучить ось як:

W New Yorku wychodzi gazeta tygodniowa „Ukraiński Wiestnik", redagowana przez dra Longina Cehelskiego, który w swoim czasie był posłem tak zwanego rządu Petruszewicza w Washingtonie. „Rząd" ten, jak wiadomo, chciał oderwać wschodnią Małopolskę od macierzystego polskiego pnia i stworzyć niepodległą republikę ukraińską. Już z tego względu głos Cehelskiego w sprawie polsko-ukraińskich stosunków zasługuje na uwagę.

W nr. 24-ym „Ukraińskiego Wiestnika" z dnia 22 marca dr. Cehelski zamieścił artykuł pod tytułem: „Ze Wschodem czy z Zachodem". W tym artykule autor dowodzi na podstawie historji, że Wschód t. j. Rosja, oznacza dla Rusinów tyle co barbarzyństwo, despotyzm i niewola.

Natomiast Zachód czyli Polska, to: kultura, wolność, rozwój i postęp.

Między innemi dr. Cehelski pisze:

„Bolszewja, to nie postępowe socjalistyczne, proletarjackie państwo, ale Wschodni azjatycki despotyzm, bez woli jednostki, bez woli politycznej, bez wolności słowa, zgromadzeń, organizacyj, prasy, myśli, sumienia i t. p. W Polsce, dzięki zachodniemu w niej ustrojowi i mimo wszystkich ucisków, Ukraińcy rozwijają się jak polityczny naród, mają towarzystwa, organizacje, partje, prasę, życie polityczne".

Oto najważniejsze zdania z artykułu dra Cehelskiego. Zaznaczyć tutaj jednocześnie warto, że „Ukraiński Wiestnik" reprezentuje najpoważniejszą część rusińskiej kolonji w New-Yorku, która grupuje się dokoła „Narodowego Domu" na Szóstej ul.

Stanowisko tego pisma jest wręcz odmienne od stanowiska, jakie wobec Polski zajmuje inny organ ukraiński „Swoboda", podburzający stale przeciw Polsce rusińską tutaj imigrację, atakujący ustawicznie Piłsudskiego i wszystko co polskie.

Dr. Cehelski, wygłaszając opinję, że Ukraińcy muszą iść z Zachodem, pisze to samo co pisaliśmy na łamach „Nowego Świata" przed laty, zaznaczając, że naród ukraiński nie należy do Wschodu ani rasowo, ani pod żadnym innym względem i przeto związek jego z Rosją nie jest normalny, a przeto i zdrowy.

Ukraina dzisiaj rządzona przez Sowiety, jest republiką autonomiczną, ale tylko na papierze. Dominacja Moskwy w Ukrainie nie jest wcale mniejsza dzisiaj niż za czasów caratu, przeciwnie jest dla Ukraińców niebezpieczniejsza, bo oparta na fałszu i obłudzie.

W Polsce Ukraińcy mają swoją wolną i liczną reprezentację w Sejmie, mają możność rozwoju narodowego, mają wszelkie szanse zbudowania swego życia kulturalnego.

Tego nie mają i nigdy nie będą mieli w Rosji. Tam będą tylko prowincją Moskwy i spichrzem, bez którego żyć nie mogłaby reszta państwa Sowietów.

Tak, dr. Cehelski prawdę mówi swoim współziomkom że nie mogą iść ze Wschodem, a muszą iść z Zachodem.

Nie z Rosją żyć może Ukraina a z Polską.

W. B.

* *

В послідним числі „Українського Вістника" з дня 29 марта пише др. Цеґельський таке:

„Бути редактором, ще й до того українським редактором, се поважна задача та неабияка одвічальність. Редактор говорить до тисячів і десяток тисяч. І тому повинен знати, що говорить, що з того вийде та як се вплине на читачів. Редактор може зробити більше доброго, як хтонебудь другий і більше зла, як хтонебудь інший. Йому дана велика сила в руки і тому його моральна одвічальність велика.

„Біда, як редакторами стануть люде зі слабою горожанською етикою та з малим політичним розумом, або й без такого розуму".

Ми нарочно наводимо ті слова. Бо вони так гарно пасують до д-ра Цеґельського як редактора і політичного провідника. Бож др. Цеґельський відчинив свої карти і виписав тези своєї „високої політики". І за ті тези діждався гарної заплати, великих похвальних гимнів, але з боку шовіністичної польської ґазети. Бо ото в тім часі, коли ще не забулася крівава визвольна боротьба і польські табори смерти, коли не забулися траґедії з Бесарабовою, Скочилісом, Шереметою і другими, коли польські кати таки в послідних днях засудили у Львові на смерть нових українських борців, др. Цеґельський вчить нас „високої політики" і каже мимо цего всего орієнтуватися на Варшаву, бо Варшава це захід і культура. А польська преса виє з радости, що отсе др. Цеґельський, бувший амбасадор Петрушевича, вже не йде відбивати „Малопольскі" від материнського польського пня. Затирають Поляки з радости руки, що „найповажнійша часть рутенської кольонії в Ню Йорку, що ґрупується біля Народного Дому", має такого розумного репрезентанта і політика. І от: одні гинуть на протипольськім фронті, а другі от так собі його ломлять. Додають відваги ворогам, показують їм, що ми ломимося, бо отсе „найрозумніші наші політики" завертають з дороги і йдуть ратувати український нарід при помочи Польщі. Бо сегодня заломився один, а взавтра готов заломитися другий. Ще треба тільки трохи більше натиснути на Українців, а полетять до Варшави один за другим. Ще й науково та історично будуть себе виправдувати. Так може собі укладати Польща і спокійно далі тиснути Українців. Це є льоґічний висновок з „високої політики". Польська ґазета „Нови Свят" потвердила тільки те по польськи, що др. Цеґельський написав українськими буквами.

Та „висока політика" на руку Полякам, бо нею можуть баламутити навіть заграничну опінію. Можуть покликуватися на особу бувшого українського посла і на „найповажнійшу русінську" ґрупу, якої погляди репрезентує саме др. Цеґельський. Це нічого не значить, що та ґрупа на ділі складається з кількох одиниць при Народнім Домі в Ню Йорку та з Оборони України, що ввійшла в порозумінне з д-ром Цеґельським, і з кількох рутенських священиків. Того ніхто з чужих не знає, бо др. Цеґельський малює себе і свою ґрупу як представників політичної ідеольоґії американських Українців. Навіть в краю готові подумати самі Українці, що ми з Америки розпочинаємо якусь угодову політику та що на нашім ґрунті виростають кандидати на Даниловичів, Стоцких і т. п.

Все те вносить розгардіяш в нашу визвольну боротьбу, воно денервує суспільність. Бо тут не ходить вже о парохіяльні процеси чи панахиду за Франка чи Шевченка, а о політичну школу, що нам ґотова виховати дальших Яцковых і Твердохлібів.

Наша імiґрація відчула це добре, коли в нападах „Українського Вістника" на У. Н. Союз і „Свободу", Обєднаннє, на боротьбу з конкордатом, або за відобраннє народнього добра — добачувала старокраєвого „Руского Селянина". Але цего тепер за мало. Супроти того баламуцтва, що польська преса покликується на „найповажнішу частину русінської імiґрації, що стоїть за д-ром Цеґельським і його „високою політикою", ми мусимо знати, які це імена стоять за д-ром Цеґельським. Годі баламутити дальше старий край і українську імiґрацію в Америці. Давайте, панове, свої імена на стіл! Хай знає старий край, хай знає українська імiґрація і хай знає Польща: хто ви? А ми певні, що коли розкриються карти, то наша імiґрація вийде як хрусталь чиста, бо вона була і є далека від Варшави. До Варшави хочуть нас пхнути невідвічальні політично люде, котрі або роблять це задля якихсь своїх спеціяльних цілей, або прямо не здають собі справи з того, що роблять, бо вони політичні шалапути. Тому і виписують такі речі, що Польща аж шаліє з радости. Бо „біда, як редакторами стануть люде зі слабою горожанською етикою та з малим політичним розумом, або й без такого розуму".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВСІХ ПО ХРЕБТІ, А СЕБЕ В САМУ ГОЛОВУ.

Хто інтересується народним життєм, а зглядно політикою українських партій і читає українські часописи, той, хочби навіть звичайний, простий робітник, може розібрати, котра часопись краще обороняє український поневолений нарід від московщення та польщення. Зі свого досвіду я знаю, що такою часописсю є Свобода, і тримають кілька тисяч членів У. Н. Союза.

Однак є й другі українські часописи, і є другі організації, котрі представляють самі собою тисячі зорґанізованих членів. Хоть ті часописи не підходять до моїх політичних поглядів, та однак я й такі часописи поважаю, бо їх читає українське громадянство. Правда, в тих ґазетах є богато критики, але критика є найкращий спосіб вироблення здорових поглядів і характерів в народі. Та се відноситься тільки до чесної критики. Нечесна критика ніякої користи не приносить.

Пишучи тих кілька слів про критику, я мушу аж з дивом піднести, що такою критикою занимається Народна Воля. Ся часопись береться чесати по хребті. Народна Воля хоче бути премудрим Соломоном. Вона вдає, що ніхто нічого не розуміє, тільки вона. Вона всезнайко. В неї не лише Свобода нов ґут, і релігія нов ґут, і Обєднаннє нов ґут, але навіть Рідна Школа нов ґут. А в числі 35. редактори Народної Волі висипалися зі статею, що Свобода в большевицькім хвості! Сим Народна Воля певно хоче сказати, що Свобода не ратує Українців від московського гнету, але попирає московських большевиків.

Народна Воля написала сю дурницю й думає, що трийцять тисяч членів У. Н. Союза повірять редакторам Народної Волі на їх честь, що Свобода попирає большевиків. Народна Воля думає, що читачі не будуть вірити своїм власним очам та свому власному розумови, але повірять редакторам Народної Волі на слово. Читачі Свободи читали й читають мало не кождого дня статті проти большевиків, і вони малиби повірити, як редактор Народної Волі чомусь пише, що Свобода за большевиками? Таж читачі Свободи мають власні очи й власні вуха, і ні в Народної Волі ні в Сірка очий пожичати не потребують.

Народна Воля накинулася на Свободу як на помічницю большевиків, а тут большевицькі Вісти кождого дня поборюють Свободу, що за ними не потягає.

Народна Воля сказала, що Свобода тягне за большевиками, і думає, що вона Америку відкрила. А ту Америку вже давно відкрили, і то відкрили люди, які Народній Волі почести не принесуть. Таке саме проти Свободи щебетав др. Назарук, і ніхто йому не вірив. Тепер став про те наклепувати др. Цеґельський, і йому саме тільки вірують, що д-рови Назарукови. Гадають пани з Народної Волі, що як робітники не повірили в слова д-ра Назарука і д-ра Цеґельського, то ми повіримо, як се саме нам скажуть редактори Народної Волі?

Ні, ми тільки поставимо редакторів Народної Волі попри д-ра Назарука й д-ра Цеґельського. Приємно тоді буде редакторам з Народної Волі?

Василь Дроботій,
Ню Йорк.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(73)

Зокрема перед українським військовим елементом стояло завдання безпосередньої оборони своєї рідної землі, своєї рідної хати, свого національного гонору від руйнування та безчестя. Свідомість ця ще в більшій мірі пробуджувалася серед українських військових мас, між українськими національними організаціями як в центрі, так і на переферіях. Успіхови української військової самоорганізації у великій мірі сприяло те неґативне відношення до українського національного руху, яке виявили всі верстви московського суспільства й так званих „меньшостей" на самій Україні. Вони всі це робили часто в гострих, брутально-образливих формах не тільки для національного почуття як Українця, але й просто як людини. Почуття самоохорони та необхідности оборони своїх прав національних і людських, часто лише в підсвідомих формах кликало український нарід, українське воїнство до консолідації своїх сил і творення міцної відпорної сили.

Також національна честь і гідність, дуже чутливі в народа, тільки-що знову прокинувшогося до життя, вимагали від нього прагнення до виявлення у всьому своєї моральної переваги над ворогами і на доказ тому було творення відповідних реальних факторів та проявлення у всіх галузях життя творчости, орґанізованости та могучости. Звичайно, це спричинялось також і до виявлення серед українського воїнства геройства в боротьбі з ворожими арміями на фронтах. Кожен вояк Українець хотів дати доказ свого геройства як переваги перед московським „пораженчеством".

Числячись з цим, російське верховне командування визначало для „українізації" на фронтах дивізії, що стояли на найактивніших ділянках фронту, або були з великою недостачею людського складу, або здеморалізовані, чи взагалі належали до катеґорії „потерявших боездатность".

Українські маршові роти, особливо зпоза меж України: з далекого Сибіру, Туркестану, глибокої півночи йшли на фронт безперервно, йшли вони без всякої черги, а просто по мірі сформування. Прибували вони в дієві частини завжди не то що в повному складі, а навіть часто збільшеними на 20—50% проти кількости, що вийшла з запасового полку. Ставалося це тому, що в дорозі до них приставали Українці „дезертири" з запасових частин, мимо росташування яких проходним ешалоном, де вони були розкидані невеликим числом і не мали надії иншим шляхом попасти в українізовані частини, а то й взагалі на фронт.

На південно-західному фронті до 18 червня було вже зукраїнізовано 17 дивізій, межи ними й ті, що входили в три корпуси фронту, призначені для посилки в них „українських пополнений" (російська військова влада старанно уникала назвиська „українізація". Лише в корпуси: 6, 17 і 41-й Військ. Генер. Ком. до наступу 18 червня відправив біля 70 маршових рот. Крім того і раніше в складі сих корпусів майже на ¾ були Українці. Як звичайно, тут українізувалося лише те, що було не висше полка. Штаби-ж дивізій і корпусів залишалися недоторкані в тому складі, як були давніше. Українізованими, деколи в устах (але не на документах) російського військового командування, були дивізії, але ні в якому разі не корпуси. Визнавалося очевидно се потрібним, аби з одного боку затерти сумний для Росіян жаль, якого народу сини бються за Росію і умирають в той час, як „сини русскаго народа" фактично уже відмовилися боронити свою державу. З другого боку, щоби кождої хвилини, не зачіпаючи питання розформування українських корпусів „по миновенії надобности", легко було би се зробити, перекинувши дивізії в инші корпуси, армії і фронти, що Тимчасовий уряд, який доживав останні дні, і Ставка почали робити, перекидаючи українські дивізії на північний і західний фронт. Вся політика російського тимчасового уряду, а через нього і всієї московської демократії та військового командування, зводилася до того, щоби використати Українців як гарматне мясо, але не дати вирости в дійсно міцну національну армію.

Досить яскраво схарактеризував се Керенський, коли одного разу в розмові з представником Ґенер. Комітету при Ставці полк. Павленком сказав: „Ви, Украінци, хатіте сабрать у себя все сваі сіли, чтоби патом ваевать с намі!? Папробуйте тольке... пасмейте! У нас найдьотся достаточна сіл, чтоби расчітаться с вамі!"

Наступ 18 червня розпочався успішно. З ентузіязмом йшли вперед Українці-вояки 6, 17 і 41 корпусів. Перші висліди наступу, здавалося, забезпечували всій операції повний успіх. Російська революційна демократія, російський уряд, російська преса святкували, бо їм здавалось, що перемога російської революції була й на зовнішньому фронті сим забезпечена. Полки, які перші почали наступ, що „по віки" вкрили себе і всю „революціонную" армію боевою славою, були названі полками „18 іюня" і відзначені окремими революційними прапорами. Та тут було одне „але". Полки сі йшли в наступ із розвернутими червоними фанами, поруч з якими маяли також і українські національні прапори. Се свідчило, що то йшли українські національні полки і ніхто не відважився-б з певністю сказати, чи в імя Росії „і великой русской революції" йшли вмирати герої, чи в імя національної революції і перемоги національної ідеї.

Уся військова старшина, як нпр. головнокомандуючий південно-західн. фронтом ґенер. Гутор, були надзвичайно задоволені українським військом.

Із Ставки верховного головнокомандуючого Ґенеральний Комітет отримав телеґраму: „Шестий корпус чесно виконав свою повинність боєм 18 червня, про що щасливий вас сповістити. Корпус уже одержав частину свіжих українських доповнень. Дізнавшись, що останні партії запізнюються зза ріжних домагань в Н. запасному полку, сповіщаю, що дуже бажане булоб ваше представництво в сьому полку для того, аби влаштувати взаємовідносини національностий. У корпусі се питаннє проходить „гладко" і українізація його йде послідовно і безболізно. (Підпис)".

Не маючи тепер усіх потрібних матеріялів, не можу навести і навіть пригадати усіх документів, що тоді свідчили про геройський наступ Українців.

За таку саможертву їм довелося гірко платитись, бо російські полки й корпуси, що мусіли теж узяти участь в офензиві, не виконали свого завдання, а деякі навіть активно-вороже поставилися до наступавших частин. Просунувшись у тяжких боях далеко вперед, частини 6, 17 і 41 корпусів попали в дуже тяжкі обставини і деякі з них були майже оточені ворогом.

Огнева сторожа у провінціональному місточку.

Провідник сторожі (зайшов із сімома своїми людьми до коршми): Прошу дати вісім великих склянок ясного пива, але скоро, бо ми не маємо часу, йдемо гасити огонь!

А.: Ваші вуха так начеб щодня росли, виглядають мені з кождим днем більші.

Б. Щось вам скажу: Я гадаю, що мої вуха і ваш розум — то разом дало би гарного осла!

—o—

На відчиті доцент нац. економії каже, що в деяких краях Північної Америки є значно більше мужчин віж жінок і додає жартівливо: „Отже я можу лише паням порадити еміґрувати туди".

На це одна пані з обуреннями встає з крісла і виходить із салі.

Доцент усміхається: „Та з еміґрацією нема чого так дуже спішитися!" — додає він.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШАМОКІН, ПА.

Концерт в память Т. Шевченка.

Будучи в гостині у свого товариша, дізнався я, що шамокінська громада святкує память нашого Кобзаря. Пішов і собі на концерт.

Свято відбулося головно заходом товариства Українського Народного Союза, і це мене як Союзовця дуже врадувало. Галя була гарно прибрана. З далека виднів прапор У. Н. Союза і прапор американський. А з боку виднів гарний портрет нашого генія, що був гарно прибраний.

Програму концерту подав шанований всіми громадянин Шаршонь, а вступне слово про Шевченка виголосив місцевий парох о. Олексів. Бесідник підніс вагу організації, школи та церкви в розвою кождого народа, а тим самим і українського.

Концерт випав дуже гарно. Тільки відчит був трохи за довгий. Треба таки звертати увагу на молодше поколінне, котрому за тяжко слухати таких довгих викладів.

Банда пригравала дуже гарно, добре деклямували і видно було, що в громаді є кому подбати, щоби вона розвивалася і заховала наші національні цінности.

Гість.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

З нагоди музичного фестину.

Від 2—5 мая буде тревати музичний фестин, який відбудеться в Конвеншен Гол. В виставі возьмуть участь ріжні народи і всі вони вже приготовляються до вистави. Голяндці вислали за костюмами своїх відпоручників аж до Голяндії. Українці приготовляють великий хор і танці. Хором проводить гром. Л. Сорочинський. Маємо два хори. Новозорганізований відбуває проби на Норт Ґудмен, а другий в Товариськім Домі.

При тій нагоді хочу пригадати історію зперед 8 літ. Тоді була рівнож вистава, а Українці виступали з хором, весіллєм і бандою під своїм проводом. Українці розбилися, бо одні хотіли притягнути до цеї роботи ще й другі українські громади, а ті, що хотіли о власних силах це зробити, не знали, як робити. І вийшло таке, що аж Американець їздив до Филаделфії за українськими строями і привіз мексиканські. Я був проти цего, щоби Українці виступали в американських строях, але мое перепало. І Українки виступали тоді в українських строях, а Українці чоловіки в мексиканських.

Тому я пригадую цей випадок, щоби тепер з нагоди теперішньої вистави не повторилася подібна історія. Коли мущини не мають українських строїв, так краще хай всі виступають в чорних убраннях і з темними краватками, а дівчата можуть постаратися вже о народні строї.

Коли буде хто з Українців говорити по англійськи, то не треба пускати говорити таких, що калічать англійську мову, що аж прикро слухати. Це робить на Американців погане враження. Ми маємо прецінь вже багато молодших людей, котрі можуть сказати те, що буде треба, розумно і гарною англійською мовою.

Михайло Юрків.

Ловець вийшов з приятелем на лози. Прицілюється до заяця і каже: „Вважай! Цей заяць прийде у мою кухню.“

Приятель (після того, як ловець не вцілив і заяць утік — кричить за заяцем): „Товстоші, улиця 15-та ч. 19, перші двері на ліво!“

ОЛИФАНТ, ПА.

Молодий Українець касієром міліонової інституції.

Двайцятьвісімлітного Українця Василя Сембрата іменовано минулого тижня касієром „Майнерс Сейвинґ Банк“ в Олифант, Па.

Родичі молодого касієра прибули до Америки перед сорок роками з села Боднарка, повіт Горлиці на Лемківщині. Хоч самі неграмотні, розуміли вагу науки і всю свою увагу звернули на виховання дітей. Батько, тепер уже покійний, тяжко працював у майнах, а дітей посилав до школи, щоби, як бувало говорив, бодай їм лекше було у світі жити.

Василь, укінчивши гайскул в Олифанті, записався до „Лаккавана бизнес каледж“ в Скрентоні, а відтак на инші вищі фахові студії. На студії він ходив вечерами, а в день працював як столяр при будові домів. Тяжка це робота, працювати в день фізично, а ночами сидіти над книжкою, але де є сильна воля і ясна ціль, там знайдеться й сила до праці й витревалість до здобуття наміченої ціли.

По укінченню висших фахових студій Василь Сембрат дістався на посаду книговодчика до „Фирст Нешенал Бенк“ в Олифанті, звідки дістався на клерка до банку в Електрик Ситі.

Коли в 1923 р. зорґанізовано в Олифанті славянський „Майнерський Сейвінґ Бенк“, в котрім олифантські Українці мають пятьдесять процент шерів, його покликано на клерка до того банку. На тім становиску він працював аж до тепер. За працьовитість і ентузіязм та відданість молодого Українця минулого тижня директори банку іменували його касієром сеї близько двоміліонової інституції.

Олифантська й скрентонська преса принесла про це обширні статті і помістила фотографію молодого касієра. Відомий він серед місцевих Українців зі своеї діяльности в українській католицькій парохії, але Українці сподіються, що він дасться незадовго пізнати теж з праці на народному полі.

ВАСИЛЬ СЕМБРАТ.

НЕЩАСЛИВІ ПОДРУЖЖА.

Кілька уваг з буденної медицини.

Чимраз частіше завважуємо, що причиною нещасливих подруж є заедно легкодушність, з якою молоді люде біжать на осліп до вінчального акту. Скороспішне подружжа — це наглядний зародок нещастя не тільки для людей, яких воно вяже, але й для їхніх дітей і внуків.

Люде, які за всяку ціну хочуть женитися, журяться про безліч другорядних справ, як мешкання, обстанова, матеріяльний стан і т. п., а мало хто з них застановляється над найважнішим — над власним здоровлям. Вони не цікавляться тим, чи стан їхнього здоровля відповідає вимогам подружнього життя; вони просто женяться, бо такий вже в світі звичай.

Найбільшою небезпекою для молодих пар є в першу чергу заразливі недуги, а між ними **чахотка й люес.**

Багато мущин зовсім не знає про те, що вони туберкулічні, а хронічний нежит вважає легкою, переходовою недиспозицією. Наслідки такої легкодушности унаглядняються дуже скоро. Жінки таких мужів переплачують їхню легкодушність життям. В лікарському світі є відомі випадки, коли обтяжений туберкульозою мущина звів зо світа тричотири свої жінки за порядком.

А скільки подруж розбили полові недуги? Полова недуга (люес) мущини, позірно вилічена, може вийти на яву за десять, двацять, а навіть трицять літ. І особливо з тяжкими наслідками інфекційних недуг треба числитися в відношенню до потомства недужих батьків.

Туберкульоза не завсіди переноситься на дитину в лоні матері. Буває, що дитина приходить на світ здоровою, й щойно в наслідок взаємин з туберкулічною матірю заражується чахоткою. Колиб таку дитину відразу по уродженню сепаровано від недужої матері, життя її й здоровля булиб урятовані.

Натомісць **полові недуги переносяться на потомство вже в лоні матері.** Найчастішим обявом люетичного заказження є передчасний порід. Одначе при легкому закаженню проявляється недуга в дитини щойно по літах, а вибух паралїжу наступає щойно в тринацятому році життя дитини. Але мало хто знає про те, що **ще в лоні матері можна запобігти закаженню,** коли до вагітної жінки приміниться лікарські заходи перед четвертим місяцем тяжі. Аж до того часу недуга не переходить з крови матері в кров дитини.

І власне тому всі ті, які женуть на осліп до вінчального престолу, повинні сотню разів розважити, **чи їм вільно женитися.** І замісць стягати мебель, шукати помешкання й т. п. вони повинні порадитися лікаря — на скільки їхне здоровля відповідає вимогам такого важного й відповідального завдання, як продукування людського роду.

ФІНЛЯНДСЬКІ ОБРАЗКИ.

У Фінляндії є звичай щодня бодай раз плавати по озері, а озер у тій країні дуже богато. Але Фінляндець любить купатися не так в озері, як у „завні“ (парні). Кажуть, що заки фінляндський селянин побудує собі хату, насамперед мусить збудувати „завну“. І дійсно, при кождій, навіть найменшій хаті, трохи оподалеки є добре збудована деревляна хатинка — парня. Ділиться парня на дві половині. В другій половині є стіна наче до пекарської печі, а при одній стіні на половині висоти є плятформа з місцями для лежання і сидження. Що пятниці або суботи йдуть усі члени родини до купелі. На каміння, розігріте в печі, ллють воду і ціла „завна“ наповняється парою. Ті що купаються, беруть березові різки й один одного бє що сили. Це робить купання приємніщим, бо тіло пріє тоді ще більше. Опісля хапають приготовлені ведра холодної води і взаїмно виливають собі на голову. Звичайно (як усюди в Фінляндії) є зараз під боком озеро, бо все завну люблять побудувати коло озера. І зараз після купелі біжать мерщій до озера, щоби охолодитися. Справжні любителі „завни“ прорубують собі діру в леді, що покрив плесо озера й охолоджуються в такій ледяній воді. Є Фінляндці, які серед тижня переривають подорож, щоби з кінцем тижня могли бути в своїй „завні“. Вже зовсім маленькі діти беруть батьки до „завни“. Кажуть, що силу і витревалість завдячують Фінляндці власне цьому загартованні тіла вже замолоду.

Приємно глянути в неділю чи свято на пестру жіночу фінляндську чи карельську ношу. Після Служби Божої вертають Фінляндці до дому двоколесними візками, запряженими в одного коня. Деякі мають кілька годин дороги. Гарний звичай є у Фінляндії, що наймичка запрошує до себе на свої уродини своїх господарів, їх родину тай і чужинця, коли який є під цю пору в хаті господарів. Наймичка просто запрошує своїх хазяїнів: на каву. Всі гості складають служниці бажання, кажуть: „Оннеа палеа!“ (що значить: „Ґратулюю гарненько!“ Господар виголошує промову, всі мусять їсти богато тісточок, бо „інакще будуть нещастя“ — кажуть вони.

Фінляндці дуже гостинні люде. Гостя — чужинця — не пустять із хати, не угостивши його. Навіть убогий фінляндський рибалка заставить чужинцеві стіл, чим лише може. Хоч із чужинцем не можуть порозумітися мовою, то з усміхненого лиця видно їх щирість, співають вояцькі пісні і ріжні народні мельодії.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

АСТОРІЯ, Н. Й.

Збірка на поводян.

На лісту, з якою ходив гр. Н. Олійник, зібрано $18.50. Жертвували: О. Барчук, Др. Кафман по $5.00, Др. Юрис $2.00; решта дрібними датками. Гром. Д. Семой зібрав на лісту дрібними датками $4.75; Разом збірка виносить $23.25, які вислано до „Обеднання“.

Всього з попередно висланими: $540.85.

І. Сидор.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

З концерту на твори Ів. Франка.

З концерту, що відбувся в падолисті 1927, було чистого прибутку $9.25. Громадянка Агафія Бундзяк зложила від себе $5.00, разом $14.25, які призначено на видання творів Ів. Франка. Гроші переслано через „Обеднання“.

Михайло Довгий.

ВЖЕ МОЖНА СЛУХАТИ, ЯК ТРАВА РОСТЕ.

Людина 20-го століття, що в ділянці техніки не знає вже границь, навчилася навіть слухати, як росте трава. Першим кроком на цьому шляху був мікрофон. То дуже ніжний прилад, який передає навіть дуже тихий шум, приміром віддих чоловіка, що виголошує відчит. Але тепер збудували ультра мікрофон, що перевищає все дотеперішнє на цьому полі. Передає він і найніжнійший шум, приміром можна при помочі ультрамікрофону чути, як кільчиться збіже. Таким мікрофоном, самособою, можна чути, як росте трава.

40-ВЕ ВЕСІЛЛЯ КОРОЛЯ ЗУЛЮСІВ.

Король Зулюсів Соломон одружився 40-вий раз. Шлюб зідбувся дуже величаво; европейські звичаї і звичаї примітивних народів стояли до себе в яркім контрасті. Сорокова жінка Соломонова називається Шобе. То дуже гарна дівчина, що недавно перейшла на християнство. При кінці весільного торжества заявив молодий, що то вже останнє його весілля.

ЖАРТИ.

В гостинниці.

— Я їм в гостинниці лише яйця, бо яйце з усіх боків замкнене, то я знаю, що його не всилі сфальшувати.

— А я, бачите, з тої самої причини їм лише ковбаски!

—o—

— Я хотіла би купити якусь книжку.

— Чи то має бути щось легкого?

— Ні, не конче, там на дворі чекає служниця, то вона понесе і тяжшу.

—o—

— Я прийшов побажати вуйкові з нагоди імянин усього найкращого, а мама казали, що як вуйко дадуть мені доляра, аби я вважав добре і не загубив.

—o—

Еспанський письменник Блязко Ібанез подорожував по Франції своїм тяговим автом. Як приїхав до Віяріц, директор тамошньої хлопячої школи вважав своїм обовязком випровадити своїх учеників на привітання еспанського письменника. Блязко Ібанез спитав одного з учеників, котрий з письменників є найславніший у цілому світі.

Ученик відповів без ваганя: „Гомер, Данте і ви, пане, але я забув як ви називаєтеся".

—o—

Шеф: Чому так пізно приходите до праці?

Урядовець: Прошу не гніватися, пане директор, але як я вийшов з дому, я злетів із сходів на діл.

Шеф: Щож, ви хочете вмовити в мене, що то треває так довго?!

—o—

— Пане доктор, я переконався, що алкоголь шкодить мені при праці.

Лікар: І ви певно рішилися перестати пити?

— Ні, працювати.

—o—

Прошак: Дайте цента бідному чоловікові.

Прохожий: Я даю все лише одному і томусамому прошакові.

Прошак: Я власне, ласкавий пане, є заступником того прощака. То мій приятель; він виїхав на відпочинок.

—o—

— Чи позволиш, щоби я тебе поцілувала, Богданку, як дам тобі десять центів?

— Десять центів?! Мамуся дає мені двацять центів, як я випю ложечку трану!

—o—

Провідник: Це, мої пані і панове, найбільший водопад у цілому краю. Колиж пані на хвильку схотілиби стихнути, то почують рев водопаду.

—o—

Хорий: Скажіть, пане доктор, мені всю правду!

Лікар: Ви не смієте хвилюватися. Підождіть, аж будете сильніші, а я напишу вам.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА за лютий 1928 року.

ВІДДІЛ 288.

Бр. св. Димитрія в Савт Бетлегем, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісляно від членів $20.50

Разом $20.50

Періг Олекса $1.00
Малицький Іван 1.00
Паращак Максим 1.00
Свербивус Максим 1.00
Каплуй Роман 1.00
Бораковський Стефан 1.00
Остапчук Рафаїл 1.00
Савіцький Юрій 1.00
Туранський Петро 1.00
Колодюк Василь 1.00
Івашків Стефан 1.00
Солодва Іван 1.00
Завадський Тарас 1.00
Брус Михайло 1.00
Ґураль Антін 1.00
Юркевич Михайло 1.00
Кішман Петро 1.00
Сагайдак Матвій 1.00
Сисак Андрій 1.00
Школьний Стах 1.00
Фірс Ілія 50

ВІДДІЛ 290.

Сестр. Пресв. Богородиці в Балтімор, Мд.

Жертви з каси відділу і від части члениць проголошено.
Дісляно від члениць $6.00

Разом $6.00

Хімяк Анна $1.00
Чачка Софія 1.00
Валеґа Марія 1.00
Іванюк Софія 1.00
Цілінська Емілія 1.00
Бартох Марія 1.00

ВІДДІЛ 307.

Бр. св. Георгія в Віліямставн, Н. Дж.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісляно від членів $7.00
Дрібні жертви з пушок 6.28

Разом $13.28

Аркатин Іван $1.00
Витязь Іван 1.00
Мричко Анна 25
Стадник Ілько 50
Слободян Василь 1.00
Веклюк Петро 25
Черчевий Андрій 1.00
Бабій Татіянна 1.00
Бабій Анна 1.00

ВІДДІЛ 328.

Бр. св. Михаїла в Бавнд Брук, Н. Дж.

Жертву з каси відділу проголошено.
Жертви від членів .... $——
Дісляно жертву з коляди 10.00

Разом $10.00

ВІДДІЛ 338.

Бр. св. Петра і Павла в Монесен, Па.

Жертви з каси відділу, від членів і з підприємства проголошено.
Дісляно від членів $2.00
Часть доходу з представлення 7.50

Разом $9.50

Чайка Афтан $1.00
Крицький Стефан 1.00

ВІДДІЛ 343.

Бр. св. Михаїла в Москов, Па.

Жертва з каси відділу .... $——
Жертви від части членів проголошено.
Дісляно від членів 5.00

Разом $5.00

Кеселовський Петро $1.00
Кеселовський Сергій 1.00
Санко Михайло 1.00
Санко Пилип 1.00
Ульковський Гнат 1.00

ВІДДІЛ 363.

Тов. Запорожська Січ в Оліен, Н. Й.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісляно від члена $1.00

Разом $1.00

Ткачик Григорій $1.00

ВІДДІЛ 365.

Бр. св. Анни в Фраквіл, Па.

Жертви з каси відділу, від части членів і з коляди проголошено.
Дісляно від членів $7.00

Разом $7.00

Андрусишин Іван $1.00
Шміґель Іван 1.00
Круба Іван 1.00
Ковальський Блажко 1.00
Москалик Іван 1.00
Шпак Іван 1.00
Рапавий Теодор 1.00

ВІДДІЛ 370.

Тов. Любов у Ню Гейвен, Конн.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісляно жертву із забави $8.20

Разом $8.20

ВІДДІЛ 380.

Бр. св. Василія в Тейлор, Па.

Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісляно жертву з каси відділу $10.00
Від членів 5.00

Разом $15.00

Ґураль Іван $2.00
Кривень Стах 1.00
Маркович Стефан 1.00
Процик Іван 1.00

СПРОСТОВАННЄ. В ч. 52 „Свободи" (з 5. марта ц. р.) оголошено: Коляда на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, яку зложили члени угро-руської гр.-кат. парохії в Монесен, Па. В тім реченню пропущено слово „Українці", отже повинно бути так: Зложили **Українці**, котрі є членами угро-руської гр.-кат. парохії.

„Реформи, реформи! Змінити устрій!
Устрій лиш змінити суспільний!
Все решта на ліпше обернесь як стій:
люд стане щасливий і вільний!"

„Закон лиш, статути доцільно змінім
та форму державну правління —
а люде напевно змінять вже за цим
і вдачі свої і сумління!"

Так голосять і так роблять многі
праводавці та соціольоги
вже від соток літ.
Одновладство, або републику,
то знов „ізмів" заводять без ліку —
реформують світ.

Але люде як були бездольні,
нещасливі, бідні, поневольні
від давних давен, —
так без зміни по днесь-день страждають
та у горю своїм потопають,
мов у филях човен.

І як були ворожі взаїмно,
самолюбні, грішні, як нестримно
кервились в борбах, —
Так і досі вдачі не змінили,
від реформ тих не вишляхотніли
на жаль та на жах.

Бо вірте, нам долі статут той не дасть,
ні зміна в суспільнім устрою:
моральна лиш вартість самих нас — це власть,
що править людини судьбою!

Найкраща устава закон дана людям,
не то що блага нам не зродить —
а часто розорить всіх придбань сезам:
намісце поправи, зашкодить.

Перш змиймо з душ наших до злого наклін,
ведімось шляхотним зусиллям,
щоб всякий наш подвиг, щоб всякий наш чин
на службу лиш гарним був цілям.

Признаймо, що хто лиш живучий, це — брат,
що кривдить його нам — не слідно;
признаймо всім волю ні думку, на лад,
щоб кождий міг жити догідно...

Ах, правда!.. Був з нами Учитель, що дав
для духа найчистшу з всіх корму...
Одначе питаю: чи хто з нас почав
сповняти Його вже „реформу"?

М. Кравс.

ДЕЩО ПРО ПЛЯТИНУ.

Є один метал дорожчий й цінніший від золота, й це є плятина. Цінніший тому, що надається він не тільки на дорогоцінні ювілерські вироби й прикраси, на які переробляють яку половину добутого металю, а друга половина находить собі ужиток у всяких індустріях, в яких плятини ніяким иншим замінити не можна. Не дивлючись на дорогу ціну (плятина значно дорожча від золота), істнуючий запас не вистарчає на вдоволення всіх потреб і за новими джерелами плятини все ще шукають по всім світі.

Найбагатші джерела є покищо в уральських горах в Росії й у Колюмбії в Південній Америці. В уральських копальнях від війни майже зовсім покинуто копати, так що тепер майже вся плятина приходить з Колюмбії. Індіяне ще в давні часи розуміли її вартість і ще перед відкриттям Америки робили з неї всякі оздоби й орнаменти. Багато їх найдено в старих могилах в Центральній Америці, деякі так само старі як орнаменти викопані в старих египетських гробницях.

Еспанці, котрі перші прибули в Америку, передовсім, шукаючи за золотом і сріблом, спершу не вміли оцінити вартости нового, в Европі ще невідомого металю. Помітили одначе, що він дуже гнучкий і легко дається обробляти. І сьогодня ще мало хто мабуть з першого погляду розпізнав би плятину в сирім стані. Вона не блищить як золото й не срібна як срібло й взагалі нічим не звертає на себе уваги. Одна особлива прикмета в неї та, що тяжка, а друга, що легко дається гнути й мняти, навіть просто руками. Після рафінування (вичищення) метал стає твердшим, але все ще можна його переробляти у всякі форми.

Плятина не псується, не плямиться й не тратить свого блиску, хоч би не знати як довго була виставлена на вплив воздуху або яких кислот. Через те уживають її багато в дентистиці й у вирібництві всяких наукових інструментів. Тому також і ювелірські вироби з плятини ніколи не тратять свого первісного блиску й старо-індіянські плятинові находки по багатьох століттях зовсім такі самі, як у той час, коли були зроблені, тоді як золоті вироби старих Єгиптян мають вже тільки історичну вартість, а не вартість золота.

Стародавні Індіяне мали тільки дуже просте й примітивне знаряддя, але й ним могли кувати плятину так тонко як папір і різьбити на ній дуже складні й гарні десені. Це тому, що плятину дуже легко обробляти, й теперішні ювеліри теж можуть виробляти з неї такі дрібні предмети та креслити на них такі тонкі узори, яких неможливо було би зробити в золоті.

Через деякі свої прикмети плятина має велике значіння для вирібництва електричних та радіо-телефонічних інструментів.

Між иншим, в кожній електричній лямпі є два тонесенькі плятинові дротики, по яких проходить електрична струя до ниток, що розігріті світяться. Всякий инший метал під впливом тепла занадто роздається, тоді як плятина не розширюється більше як скло.

Ковбасюк (вибив страшно якогось пана, бо вже було темно і він узяв його за свого господаря): Даруйте, але я взяв вас за мого господаря!

— Навіть колиб я був вашим господарем, ви не мали права так поступити.

— Що вас обходить мій господар! Будь ласка інтересуйтеся своїми власними справами!